

SKOLE, RESULTATER OG PUSSIGHETER

Av Kåre Verpe,
informasjonsdirektør i NHO

Foto: NHO

Disse ordene er tilegnet dem av oss som med nød og neppe og etter mye om og men klarte å karre til oss en realartium. Dette er overhodet ikke noen vitenskapelig artikkel. Derfor skal jeg vokte meg vel for å trekke bastante konklusjoner, men jeg innrømmer at fristelsen er stor. For dette dreier seg i hovedsak om å vise til noen pussigheter jeg har funnet frem til om norske elevers prestasjoner i internasjonale undersøkelser ispedd samtaler jeg har hatt med lærere og elever. Og noe i tillegg.

For noen tid tilbake moraliserte NRK-veteranen Hans Wilhelm Steinfeldt voldsomt over latskap og kunnskapsløshet hos den oppvoksende generasjon. På den måten gikk han inn i mange hundre år gammel tradisjon som sier at det var bedre før i tiden. På ekte bergensk vis tok nok både temperament og irritasjon overhånd. Likevel, det er en god inngang.

Internasjonale undersøkelser, som sammenlikner elevers prestasjoner,

kunnskap og deres anvendelse i mange forskjellige land, har skapt stor brudulje. I Tyskland heter det PISA-sjokket. (PISA = Program for International Student Assessment.) Tyskerne møtte de første resultatene med skepsis, vantro, panikk og skrekk. Det var nesten ikke til å tro at de tyske elevene presterte så dårlig.

Opp av skuffen

Det ble ingen storm eller stor debatt om dette i Norge, men vår nye utdanningsstatsråd Kristin Clemet tok tak i problemene og satte inn Kunnskapsløftet som et motstøt. Hun måtte hente PISA-rapporten opp av skuffen hvor hennes forgjenger Giske hadde lagt den. Dessuten visste vi nordmenn (vi deltok i TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study)-undersøkelsen i 1995) så å si uten at vi visste det, at våre 4. og 8. klassinger hadde gjort det svært dårlig i matte og natur-

Mange har også klaget på dårlig tilgang på PC-er på skolen og også i hjemmene.

fag, sammenliknet med andre land i 1995, men vi fikk ikke noe sjokk da heller. For ordens skyld: Tyskland deltok ikke i denne undersøkelsen og følgelig kunne de heller ikke bli sjokkert.

På engelsk heter det: «It can't be therefore it isn't». Det kan ikke være slik, derfor er det ikke slik. Når jeg diskuterer dette med norske lærere, møter jeg ofte flere motargumenter. Jeg vokter meg vel for å moralisere og påstår heller ikke at det er lærernes feil at undersøkelsene viser at vi har gjort det stadig dårligere, særlig i matte og naturfag.

Argumentasjonen går ut på at de stiller spørsmål ved kvaliteten på undersøkelsene og peker på at vi har integrert alle i norsk skole og leverer en rekke andre antakelser for hvorfor ikke under-

søkelsene stemmer. Det andre er at undersøkelsene måler bare en liten del av hva elevene lærer og at vi er langt bedre i prosjektarbeid, at norske elever er langt mer selvstendige og at de blir utdannet til å bli ordentlige mennesker.

«Disse undersøkelsene måler ikke det hele mennesket», sier noen og vil avslutte samtalen der. Begrepet 'det hele mennesket' er et metafysisk begrep som få eller ingen klarer å redegjøre for når man går dem nærmere inn på klingen.

Ingen grunn til jubel

Videre er det noen som aksepterer undersøkelsene, men da er det foreldre og alt som det politiske system kaster over på dem – alt fra mobbekampanjer, incestproblemer, lønns- og arbeidsforhold, dårlig luft osv. – som gjør at det ikke er mulig å gjennomføre undervisningen etter planene.

Noe, kanskje mye av dette er riktig. Jeg har ingen forutsetninger for å finne ut av det. Og om dette strides de lærde. Uansett så viser undersøkelsene det de viser, så å si det som står på trykk i dem. Men hva er det så disse målingene viser? Altså målinger og undersøkelser t.o.m. 2003. Noen få utdrag:

- At vi har den mest bråkete skolen i Europa
- At blant landene som har høyest på levestandardsindeks (Human

Development Index), over 0,9, så er det bare norske 8.klassinger som skårer under internasjonalt gjennomsnitt i matematikk

- At norske 4.klassinger i 2003 skåret mye dårligere enn norske 3.klassinger i 1995
- At vi sammen med svenskene var dem som gikk mest tilbake i matte – fra et relativt dårlig utgangspunkt
- At vi var det land som gikk mest tilbake i naturfag
- At de beste norske elevene i 8. klasse i matematikk lå på samme nivå som de beste i Egypt, Libanon og hos de palestinske selvstyremyndighetene – og at for eksempel i Armenia var de dårligste bedre enn de dårligste hos oss eller at kriselandet Moldova gjorde det bedre både blant de beste og de dårligste
- At afroamerikanske 8.klassinger lå langt etter oss i 1995, men at de hadde tatt oss igjen i 2003
- At i de landene hvor de gode gjør det veldig godt i matte, så følger de dårligste etter – 77 prosent av elevene i Singapore skåret over «High International Benchmark», mens i Norge var det 10 prosent og i Estland 39 prosent. For ordens skyld var det 26 prosent av de norske elevene som oppnådde dette i 1995. I februar får vi greie på hvordan det lå an i 2007.

Dette var noen få forhold, og jeg yter sikkert ikke undersøkelsene eller de norske elevers prestasjoner full rettferdighet.

Et par eksempler

For jeg fant oppgaver hvor norske elever gjorde det bedre enn i andre oppgaver. Her er en:

En kopp inneholder $\frac{1}{5}$ kilo mel. Hvor mange kopper mel trengs det for å fylle en sekk med 6 kilo mel. 39 prosent av norske 8.klassinger svarte korrekt, dvs. 30 kopper.

Eller denne i den andre enden som er kjent, for 4. klasse:

$15 \times 9 = 135$
30 prosent svarte korrekt, mens det internasjonale gjennomsnitt var 72 prosent.

Jeg fant ingen land hvor det ble skåret dårligere enn i Norge. Og apropos, når jeg spør begavede norske elever som jeg kjenner – i ungdomsskolen – så er det ikke slik at de ikke finner ut hva for eksempel 8×8 er, men de bruker god tid og tenker seg godt om og teller gjerne litt på hendene. Forsøk med dem som har tatt gangesertifikat i barneskolen sier for eksempel at de tok sertifikatet i fjor, men at de nå ikke husker resultatet.

Det flamske paradoks

Mange har også klaget på dårlig tilgang på PC-er på skolen og også i hjemmene. Hele 71 prosent av norske 8.klassinger bruker PC både på skole og hjemme. I matte skårer disse i gjennomsnitt 468 poeng i faget. I den flamske delen av Belgia (for øvrig er det flamlenderne som skårer best i PISA) er det hele 26 prosent som ikke bruker PC på skolen, men bare hjemme. De skårer 536 poeng, noe som er hinsides de norske elevene. Riktignok er det slik overalt, jo bedre tilgang på PC jo bedre resultater i hvert eneste land. Men det hjelper oss ikke mye i sammenlikningene.

En annen pussighet: Jo mindre hjemmелеkser norske elever gjorde i matte, desto bedre presterte de i 8. klasse! Det samme var tilfellet med svenskene, dog de gjorde det noe bedre.

Denne artikkelen dreide seg altså stort sett om resultatene i TIMSS-undersøkelsen.

På den annen side. I en internasjonal undersøkelse viser det seg at voksne nordmenn har de beste lese- og skriveferdigheter. I en annen står det at norske ungdommer lider av voldsomt stress på grunn av de store forventningene til prestasjoner i yrkeslivet.